

TRAFIKKONTORET

Christer Rosenblad
Stadsmiljö
08-508 26 294

Bilaga 4 till tjänsteutlåtande 2011-01-31
om reinvesteringsprogram för stadens väghållning

PM om gatuytor och centrala parker med tillhörande anordningar - omfattning och reinvesteringsbehov

Gatan får nytt slitlager. Arbetet utförs med asfaltläggare och vält.

Sammanfattning

Gatuytor

I den allt intensivare trafiken i staden är det av största vikt att hålla **kör-, gång- och cykelbanor** i ett gott skick för att skapa framkomlighet och trafiksäkerhet. Det största slitaget sker på sträckor där trafiktrycket är som störst, d.v.s. på trafikleder och huvudgator. Nödvändiga underhållsinsatser ska planeras och genomföras på sådant sätt att arbetena ger så små störningar som möjligt i framkomligheten.

Övriga anläggningar i gatumiljö

Det behövs en mängd **trafikanordningar** i och intill gatuytorna för att styra fordons- och gångtrafiken, begränsa dess risker samt minimera störningar i den kringliggande miljön. I gaturummet finns också många **gatumöbler** och **andra anordningar, gatutråd och blomsterarrangemang**, som har till uppgift att underlätta för cyklister och gångtrafikanter samt bidra till en ren, trygg och vacker stad. Anläggningarna förslits framförallt genom åverkan från fordonstrafiken samt genom annan skadegörelse.

Centrala parker

I en tätbebyggd stad med stora trafikströmmar ger de centrala parkerna utrymme för rekreation och naturupplevelser. Parkerna används även för många arrangemang, som ofta medför ett betydande slitage på såväl **gångytor** som **grönytor** och **parkanordningar**. I sistnämnda kategori ingår parkmöbler och andra anordningar, som underlättar för besökarna (bl. a. för äldre och funktionshindrade) samt skyddar växtbäddar mm.

Underhållsproblem och konsekvenser

Stadens anläggningar åldras och försvagas successivt samt förslits, framförallt genom trafikens inverkan. Problemen förstärks till följd av nyinvesteringar, där materialval och utformning av anläggningarna medför negativa ekonomiska effekter för drift- och underhåll.

Det är viktigt att välja rätt åtgärd och sätta in den vid rätt tidpunkt. Om man dröjer för länge med att underhålla en gata riskerar man en nedbrytning av vägkroppen som kan medföra att kostnaden blir fyra till fem gånger så hög som om underhållet skett tidigare. Å andra sidan är det inte motiverat att ständigt hålla samtliga anläggningar i nyskick.

Akuta underhållsproblem löser kontoret genom att vidta löpande underhållsåtgärder, t.ex. lagning av uppkomna hål i asfaltytor. Det handlar också om att räta upp eller byta ut skadade skyltar, räcken, papperskorgar, träd mm. Högst prioritet har åtgärder som begränsar risker för personskador.

Under flera år har planerat förebyggande underhåll bara kunnat bedrivas i mycket begränsad omfattning. På grund av att anslagen varit otillräckliga har sådana underhållsåtgärder på körbanorna koncentrerats till det högtrafikerade gatunätet. En stor del av de ytor som inte har kunnat underhållas återfinns inom ytterstadens

villaområden. Det finns också ett stort ackumulerat underhållsbehov för gång- och cykelbanor samt andra anläggningar i såväl gatu- som parkmiljö.

Konsekvensen av otillräckliga underhållsinsatser märks tydligt i form av trasiga anläggningar som medför problem vad gäller framkomlighet och säkerhet samt inte alls stämmer med inriktningsmålen om en ren, trygg och vacker stad. Dessutom finns ett ekonomiskt incitament för öka underhållsinsatserna eftersom det kommer att bli dyrare att åtgärda problemen om de får fortlöpa alltför lång tid.

Behov av reinvestering

Gatornas ytskikt och övriga gatu- och parkanläggningar beräknas ha olika lång livslängd, beroende på vilken typ av anläggning eller utrustning det är samt vilket slitage de utsätts för. Vid nyinvestering beräknas den ekonomiska livslängden och avskrivningstiden vara mellan 5 och 33 år. Anläggningens livslängd kan förlängas om den helt eller delvis byggs om med reinvesteringsmedel.

Stadens anläggningar har anlagts och/eller ombyggt under en lång tidsrymd, varav de allra flesta under 1900-talet. Flera anläggningar kommer att passera sin planerade livslängd inom de närmaste fem åren och medan andra beräknas behöva byggas om eller bytas ut inom 10-20 år. Många anläggningar kommer dock att behållas i sin nuvarande utformning eftersom det knappast går att bygga bort underhållsberget på så kort tid som 20 år.

Det totala återanskaffningsvärdet beräknas uppgå till mer än 30 miljarder kr, bara vad gäller gatuytornas överbyggnad. Motsvarande värde för övriga gatu- och parkanläggningar och centrala parker har 2006 beräknats uppgå till sammanlagt 5-6 miljarder kr.

Vid underhåll och reinvestering av gatuytorna räcker det normalt att åtgärda slitlagret i körbanan samt kantstenen och gångbanan. Skulle alla ytor behöva åtgärdas på detta sätt beräknas utgifterna för detta uppgå till ca 9 miljarder kr. Åtgärderna anpassas efter förutsättningarna på respektive plats och i vissa fall kan gatan upprustas utan kostsam omläggning av kantsten.

Nästan hälften av anläggningarna anses ha en otillfredsställande standard. Det ackumulerade underhållsbehovet ökar till följd av otillräckliga årliga underhållsinsatser och successiv urholkning av medelsutrymmet genom utebliven priskompensation. Prisutvecklingen inom gatuunderhållet har under lång tid i genomsnitt uppgått till ca 4 % per år.

Det ackumulerade underhållsbehovet för gator, övriga anläggningar i gatumiljö samt centrala parker bedöms uppgå till ca 7 000-8 000 mnkr men behovet fortsätter att öka om inte staden avsätter betydligt större resurser än hittills. En reinvesteringsvolym i storleksordningen 125 mnkr per år (2011 års prisnivå) kan räcka för att inte öka underhållsskulden. Då kommer det fortfarande att finnas betydande brister men anläggningarna kan hållas i ett acceptabelt skick, ungefär som idag.

Vid uppräknning med 4 % per år till löpande prisnivå uppgår den erforderliga reinvesteringensvolymen till 125-265 mnkr per år och totalt för åren 2011-2030 till ca 3 800 mnkr.

Gatuytor

Trafikkontoret ansvarar för ca 1 530 km körbanor och ca 2 120 km gångbanor. Återanskaffningsvärdet för gatuytorna är över 30 mdkr. Hänsyn har då inte tagits till terrasseringsarbeten (sprängning, schaktning, fyllningsarbeten och förstärkningsarbeten under vägens överbyggnad).

Storleken på de eftersatta underhållet i kronor räknat ökar snabbt av två anledningar. 5,8 % av stadens gatuytor borde underhållas varje år men endast 2,5 – 3 % underhålls eller byggs om. Till detta kommer att kostnaderna för gatunderhåll och då särskilt beläggningsunderhållet ökar mycket snabbare än konsumentprisindex (KPI). KPI har ökat med 8,6 % under åren 2003 – 2010 medan index för underhåll av gator under samma tid har ökat med ca 30 %.

Kontoret uppskattar att ungefär ca 45% av anläggningarna inte har en tillfredsställande standard. Bristerna märks bl.a. i form av sprickor, svackor mm som begränsar framkomligheten och försämrar trafiksäkerheten.

Övriga anläggningar i gatumiljö

Även övriga anläggningar i gatumiljön har ett stort behov av underhåll och reinvestering. Bland bristerna kan bl.a. nämnas dålig reflektionsförmåga hos vägmärken och skyltar, vilket har negativa effekter på såväl framkomlighet som trafiksäkerhet. Tabellen nedan försöker beskriva behoven men eftersom register och konditionsinventeringar saknas över många av dessa anläggningar är uppgifterna osäkra.

Anläggning	Innehav	Enhet	Återanskaffningsvärde i mnkr	Reinvesteringsbehov i mnkr
Trafikanordningar				
Vägmärken	1 000 000	st	1 800	300
Vägvisningsskyltar	16 500	m ²	50	10
Trafikportaler	2 300	st	345	85
Räcken	3 700	m	15	31
Bommar	100	st	1	-
Pollare	5 000	st	25	-
Farthinder	1 000	st	25	5
Gatumöbler (se även text nedan)				
Papperskorgar	5 500	st	20	3
Cykelställ	5 000	st	100	10

Flaggstänger	75	st	0,3	-
Fasta soffor och bänkar	2 000	st	20	2
Övriga anläggningar i gatumiljö				
Stängsel	10 000	m		
Stödmurar < 1m		m		
Bergbranter		m		3
Gatunamnskyltar	50 000	st	10	20
Trappor	800	st		
Gatuträd	(se text nedan)			
Blomsterurnor och växtbäddar	(se text nedan)			
Gröna ytor på gatumark	(se text nedan)			

Gatumöbler

På gator och torg finns en mängd olika gatumöbler som skall samsas i det offentliga rummet, såväl sådana som är stadens ansvar och sådana som har andra huvudmän. Staden ansvarar för soffor och bänkar som bör placeras med jämna intervall för att underlätta för äldre och rörelsehindrade att vistas i staden. Skräpkorgar placeras i gaturummet med jämna intervall, i möbleringszoner längs gatorna och på torg. Stamskydd och galler är andra typer av möbler liksom cykelställ och affischtavlor m m. Gemensamt för gatumöblerna är att de oftast står så att de är utsatta för skadegörelse och att de kräver en kontinuerlig förnyelse eller reparation. Något sammanställt register över de olika typerna av gatumöbler finns för närvarande inte att tillgå.

Gatuträd

Gatuträden finns i hårdgjorda och gröna ytor som formklippta eller friväxande träd. Antalet gatuträd beräknas vara ungefär 30 000 st.

Dokumentationen är mycket bristfällig. För en tredjedel av träden finns en enkel beskrivning men uppgifterna är otillräckliga för att användas vid budgetering och som kalkylverktyg. Uppemot hälften av träden är uppmätta och finns i kartsystemet Kartago. En komplett inmätning och ordentlig utförd inventering med relevanta upplysningar är därför mycket angelägen och dessutom behövs en rutin för à-jourhållning av uppgifterna.

Behoven består i att ta bort och återplantera döda eller döende träd. Återanskaffningsvärdet beräknas vara ca 2 300 mnkr. Det ackumulerade åtgärdsbehovet bedöms uppgå till ca 150 mnkr och det årliga behovet av reinvesteringar till 16 mnkr.

Blomsterurnor och växtbäddar

I stadens blomsterprogram används 700 fasta eller flyttbara urnor och 2 000 m² rabatter för annueller. Underlaget för bedömning av reinvesteringsbehov är komplett, mängder och intervaller är kända. Det finns inte något ackumulerat underhållsbehov.

Eftersom urnorna utsätts för slitage genom att de flyttas, körs på eller vandaliseras, måste de bytas ut. Omsättningen på urnor beräknas ligga på ca 15 %, vilket innebär 100 urnor/år (av totalt 700) och innebär en total årlig utgift om 0,5 mnkr.

I de fasta rabatterna behöver jorden bytas ut vart femte år. Samtidigt byts de bevattningstankar som ligger i planteringsytorna. Detta beräknas kosta 0,6 mnkr per år.

Gröna ytor på gatumark

Till största del består ytorna av gräs, busk-, ros- och perennplanteringar, buskfält, naturlika planteringar och naturmark. Ytor finns dokumenterade till största del men är inte separerade från övrig parkmark på grund av att ansvaret har flyttats mellan förvaltningarna de senaste åren och inte tidigare redovisats som uppdelade. Den totala ytan kan grovt uppskattas till ca 500 000 m², baserat på uppgifter från Södermalm om hur stor andel av stadsdelens alla gröna ytor som finns på gatumark.

Ytorna är dåligt dokumenterade vad det gäller status och det finns nu bara ett allmänt intryck av att anläggningarna behöver upprustas. Det är därför angeläget att göra en inventering av alla ytor gällande mängder och kondition för att få ett bra planeringsverktyg. Dessutom behövs en rutin för ajourhållning av uppgifterna.

Med stöd av uppgifter från Södermalm om att reinvesteringsbehovet på den gröna gatumarken beräknas till cirka 1 mnkr/år kan det totala reinvesteringsbehovet för alla Stockholms gröna gatuytor uppskattas till cirka 7,5 mnkr/år. På grund av bristande underlag är det svårt att uppskatta anläggningarnas återanskaffningsvärde och hur stor underhållsskulden är.

Kommuncentrala parker

Trafikkontoret ansvarar för följande parker.

Kungsträdgården	30 000 m ²
Berzelii park	8 000 m ²
Strömparterren	3 500 m ²
Norra Bantorget	9 000 m ²
Årstafältet	366 482 m ²
Järvafältet	6 686 456 m ²

De kommuncentrala parkerna är av tre typer som har helt olika behov. Evenemangsparken Kungsträdgården är utsatt för ett extremt slitage och har en mycket kort reinvesteringscykel för vissa ytor. Centrala stadsparkar som Berzelii park, Strömparterren och Norra Bantorget bedöms ha en reinvesteringscykel på 15 år. För landskapsparkerna Årstafältet och Järvafältet får man räkna med att flertalet anläggningar/anordningar har en lång användningstid, över 30 år utan reinvesteringsåtgärder.

För de fyra stadsparkerna finns en god dokumentation och underlag för beräkning av reinvesteringsbehov. Där bedöms inte finnas något ackumulerat underhållsbehov. Det

finns det däremot för Årstafältet och Järvafältet men underhållsskuldens omfattning är svår att precisera utifrån dagens bristande underlag.

Samtliga fyra stadsparker har nyligen byggts om eller är under ombyggnad. Anläggningarnas sammanlagda värde är cirka 150 mnkr och det årliga reinvesteringsbehovet beräknas till ca 3,4 mnkr. För Årstafältet uppskattas värdet till ca 55 mnkr och det årliga reinvesteringsbehovet till 1 mnkr. För Järvafältet uppskattas värdet till ca 116 mnkr och det årliga reinvesteringsbehovet till 2,5 mnkr.

SLUT